

GÂNDIREA LATERALĂ - APLICAȚII ÎN GRĂDINIȚĂ

**Prof. învățământ preșcolar Vicovan Diana Veronica
Grădinița P.P. „Paradisul piticilor” Gura Humorului**

„Educația numai atunci este eficace, când tratează pe fiecare conform cu natura sa și când dă fiecăruia hrana mintală de care are nevoie.” (P. Ștefănescu)

Gândirea laterală reprezintă abilitatea unei persoane de a gândi creativ, schimbarea percepțiilor, ideilor prin utilizarea unor metode, tehnici specifice. Datorită acestor metode este stimulată creativitatea copiilor, gândirea liberă și explorarea unui subiect nou sau unul cunoscut pentru a fi îmbogățit cu noi cunoștințe.

Fiecare copil are personalitatea sa. Este necesar să cunoaștem și să studiem copilul astfel încât activitatea instructiv-educativă să fie facilitată de acele mijloace și strategii considerate utile în descoperirea personalității copilului. Copiii sunt diferiți și pot fi comparați doar cu ei înșiși. Există anumite caracteristici specifice fiecărei grupe de vârstă. Identificarea acestor caracteristici, precum și reliefaarea lor vor ajuta educatoarea pentru a-și stabili obiectivele educaționale în acord cu nivelul de dezvoltare și de vârstă al grupei de copii.

Gândirea laterală este un proces complex, eficient și se poate realiza prin intermediul educării limbajului, a dezvoltării comunicării și însușirea corectă a vorbirii.

De la vârsta preșcolară, copilul dobândește capacitatea de a comunica, de a socializa, de a interacționa, de a se exprima într-o manieră deosebită, unică atât cu persoanele adulte, cât și cu colegii de la grădiniță sau cu partenerii de joc. Dezvoltarea gândirii laterale, încă de timpuriu, la preșcolari se realizează prin lărgirea orizontului cu aspecte semnificative ale lumii înconjurătoare.

Vârsta preșcolară este o etapă hotărâtoare în însușirea corectă a vorbirii, deoarece acum au loc modificări importante (atât cantitativ, cât și calitativ) care vizează însușirea corectă a pronunției, constituirea lexicului de bază, apariția limbajului interior, diversificarea formelor de comunicare, intensificarea cogniției, asimilarea în practica vorbirii a structurilor gramaticale.

Procesul dezvoltării gândirii laterale a copiilor este direct dependent de mediul de vorbire, de modelele de exprimare oferite de adulți, influențele având o mare importanță. Așadar, educarea limbajului copiilor trebuie să constituie o educare permanentă a educatoarelor, prin organizarea și planificarea experiențelor de limbaj ale fiecăruia, în funcție de ritmul propriu de dezvoltare și prin crearea unui mediu cultural favorabil în care copilul să-și poată exprima liber propriile experiențe.

Prin activitățile de educare a limbajului, organizate în grădiniță, sunt vizate sarcini exprese pentru dezvoltarea capacităților de comunicare verbală și de creație, capacități care se condiționează reciproc. Prin exercițiul comunicării cotidiene, copiii înțeleg că fiecare cuvânt, formă gramaticală, text, are un înțeles.

Îmbogățirea vocabularului activ și pasiv pe baza experienței, a activității personale sau a relațiilor cu ceilalți din jur, îi ajută să utilizeze un limbaj oral corect din punct de vedere gramatical. Basmelor și poveștilor le încântă întotdeauna copilăria tuturor generațiilor. Fiind atent selectate de educatoare, acestea creează universul metaforic și îl ajută pe copil să înțeleagă gândurile și sentimentele oamenilor folosind cuvântul, imaginile artistice îl familiarizează cu structura limbii și formele gramaticale, cu frumusețea și expresivitatea

limbii. Ascultând povești, poezii, legende, copiii vor afla despre viața plantelor, viața animalelor, despre oameni, despre tainele naturii, dar întâlnesc și expresii noi, care o dată cunoscute devin un bun al lor. Ei memorează formulele cu care încep și se termină poveștile, acestea intrând în vocabularul lor activ.

Consider că o metodă eficientă de dezvoltare a gândirii laterale, folosită în cadrul activităților instructiv-educative din grădiniță, este povestirea/repovestirea. Utilizarea poveștilor în dezvoltarea gândirii laterale ține de necesitatea de a crește copii într-o atmosferă nouă. Este evident faptul că, un copil care crește și se dezvoltă într-un mediu în care calitatea și cantitatea vorbelor ce i se adresează, va avea o evoluție semnificativ superioară față de copilul căruia nu i se comunică. La fel ca și cântecul de leagăn care liniștește datorită melodiei fără ca pruncul să înțeleagă textul, așa și povestirea, datorită fluxului sonor, îl calmează, îl încântă pe preșcolar. În grădiniță copilul receptează cu ușurință textul epic, șirurile de percepție, întâmplările.

Odată dezvoltată lumea poveștilor, va deveni o cerere, o necesitate zilnică, care va continua și acasă din dorința copilului de a petrece un timp îndelungat cu părintele înainte de culcare. Chiar dacă copilul nu participă motric, ci doar intelectual și afectiv, nu se poate concepe lumea minunată a copilăriei fără basme și povestiri. Povestirea are valențe însemnate informativ și formativ, copilul asimilează diverse informații, dar în același timp își satisface nevoia de cunoaștere, i se stimulează imaginația și se constituie cadrul propice de a-și asuma capacitățile de comunicare.

Prin activitățile de repovestire organizate cu grupurile de copii, educarea aduce plusul de eficiență formativă deoarece se bazează pe starea tensionată pe care o generează și devine un impuls în activizarea copiilor. În activitatea de repovestire pot fi introduse personaje sau situații noi, „probleme” pe care copiii încearcă să le rezolve.

Întrebările se adresează gândirii de tip reproductiv dar și creator (de exemplu avem introducerea iepurașului în povestea Scufița Roșie). Copiii își pun în joc toate forțele intelectuale, manifestă ingeniozitate, astfel se creează momente de competitivitate. Datorită audierii poveștilor, dar și reproducerii lor, ei sunt capabili în reținerea expresiilor literare, îmbogățindu-și astfel lexicul. Ei pot să se exprime mai nuanțat și vor putea formula propoziții dezvoltate. Explicarea cuvintelor necunoscute de către copii prin sinonime, face posibilă înțelegerea apoi utilizarea cuvintelor în propriile comunicări.

Odată cu ascultarea unei povești se antrenează toată activitatea psihică a copilului, el urmând cu atenție datele povestirii, compară, memorează, analizează evenimentele, diferitele situații apoi își stabilește în minte fapte, relații, însușiri ale personajelor. De aceea, vârsta copilăriei trebuie valorificată la maxim, deoarece atunci copiii trăiesc cu adevărat întâmplările din povești și se compară cu personajele. În perioada preșcolară închipuirile copilului pot fi valorificate în transformări însușite. În această perioadă se dezvoltă semnificativ funcția analitică, abstractizarea gândirii copilului, fapt ce oferă probabilitatea extinderii capacității de fabulație și născocire. Aceste schimbări favorizează crearea unor noi posibilități de transformare, acestea completând din plin poveștile.

Poveștile adresate copiilor preșcolari sunt pline de învățături. Ele pun în evidență calitatea eroilor pozitivi, fie oameni sau animale, influențând personalitatea micilor ascultători și comportamentul lor. Din povești copiii deprind repede necesitatea deprinderilor igienice, a unui comportament civilizată, își formează deprinderea de a asculta sfatul adulților și de a respecta reguli.

De reținut este faptul că o poveste contribuie la așezarea lucrurilor într-o ordine concretă, atenția copiilor fiind supusă unui efort deosebit în urmărirea evenimentelor și a părții imprevizibile a fiecărei acțiuni în parte. Cu ajutorul povestirii ca metodă, educatoarea realizează apropierea copiilor de cele mai variate domenii de viață și activitate și îi informează cu privire la unele evenimente și fapte care nu pot fi cunoscute prin experiența lor personală.

Rolul povestirilor este benefic procesului emoțional al copiilor, deoarece aceștia experimentează o serie de sentimente variate, precum frică, dragoste, bucurie, toate intensificate la un nivel maxim. Uneori anumite personaje negative le pot da copiilor emoții puternice, preferându-se astfel o versiune mai plăcută a poveștii. Morala acestor povești se leagă de faptul că mai târziu, în viață, copilul se va confrunta cu situații mai puțin plăcute, pregătindu-l chiar de la vârstă fragedă. Locul poveștilor în dezvoltarea armonioasă a copilului se regăsește chiar și în cea mai timpurie perioadă a acestuia. Chiar dacă bebelușii nu înțeleg nimic din ce li se spune, ei urmăresc cu atenție intonația, sunetul, consolidându-se relația părinte-copil. De cele mai multe ori, părinții își abandonează copiii, lăsându-i să petreacă prea mult timp în fața televizorului, a calculatorului, desenelor animate sau chiar jocuri. Din când în când părinții trebuie să le citească copiilor povești, consolidându-se astfel o relație specială dintre doi oameni, care împărtășesc același tip de senzație sau sentiment.

În concluzie, pot spune că importanța și rolul povestirii și repovestirii desfășurate ca activități în grădiniță constă în valoarea lor cognitivă și estetică prin care se intervine benefic asupra personalității copilului. În cadrul povestirilor se acționează asupra vorbirii copilului, se formează dorința de a asculta și a povesti independent fapt ce contribuie la maximizarea posibilităților de exprimare corectă, coerentă și expresivă.

Grădinița trebuie să se conformeze trăsăturilor definitorii ale timpului în care trăim, integrând în educație: creativitate, inițiativă, spirit de inovație, pe scurt creativitate pe planul acțiunii-competența de bază pe o formație științifică generală a fiecărui cetățean activ. Ca primă instituție de culturalizare și socializare a copiilor, de pregătire a acestora în integrarea școlară, are un rol decisiv în asigurarea eficienței învățământului.

Frecventarea grădiniței de către copil îi oferă un bagaj de cunoștințe despre lumea înconjurătoare, dar și posibilitatea de a comunica. Activitățile specifice învățământului preșcolar se axează pe instruirea lor pentru școală, printre care povestirea ca metodă și mijloc didactic are un rol important și un impact puternic în dezvoltarea gândirii laterale.

Povestirea reprezintă pentru copiii de grădiniță o activitate interesantă pentru lărgirea orizontului copiilor asimilând cunoștințe noi, ajutându-l spre o orientare mai ușoară în obținerea propriilor sale trebuințe. Povestirea urmărește în același timp o dezvoltare critică a judecății copilului preșcolar, un aspect foarte important pentru îmbogățirea cunoștințelor. Povestirea sub diversele ei forme vizează și dezvoltarea limbajului, deoarece lectura povestirilor își află funcția deplină și continuă din momentul în care copilul este apt să recepteze un mesaj complex. Treptat, copilul începe să își însușească limbajul. S-a constatat că limbajul folosit și gândirea copiilor le oferă acestora nu doar posibilitatea să pronunțe cuvintele ci și pentru a le putea folosi în diverse contexte. Atribuirea vocabularului reflectă facilitarea deprinderii de a se exprima și verbaliza atât cu educatoarea cât și cu ceilalți copii.

Am accentuat stimularea creativă a copilului preșcolar, capacitate care nu se fructifică de la sine, ci numai ca efect al acțiunilor formative și a preocupărilor deosebite, de a identifica acele modalități de stimulare a copilului, de natură să-i dezvolte intelectul, în urma unui antrenament susținut. Ca și cadru didactic, în activitatea mea de la grupă, am fost preocupată permanent de folosirea metodelor adecvate de predare, în scopul dezvoltării permanente a preșcolarului.

Bibliografie:

- Albulescu, I; Catalano, H. (2019), *Sinteze de pedagogia învățământului preșcolar*, Editura DPH, București
- De Bono, E. (2019), *Gândirea laterală*, Editura Curtea Veche,
- Roco, M. (2001), *Creativitate și inteligență emoțională*, Editura Polirom, Iași